

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 57. De officio Notarij,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

TERTIVM DVBIVM EST; an si aliquis fuisset procurator constitutus, assignato ei certo salario; vt certum aureorum in annum, vel pro tota causa, isq; postea substituat sibi aliam procuratorem cui det tertiam illius salarj partē, possit tunc conscientia reliquum retinere? Ad quod respondendū videtur: si procurator ipse principalis sic substituat minus principalem, vt nihilominus suscipiat in se periculum negligentia, vel ignorantia substituti, sustineatq; onus adponendi eundem substitutum, & scribendi ad locum vsi Aduocatus moratur, posse retinere partē salarj correspondētē quantitati, & qualitati illius laboris, & periculi. Quod si nihil illorum faciat, tunc totum salarium debere substituto; vt pote cui incumbit totum onus exequendi illud pro quo constitutus est: quae merces, seu correspondens labori, curae, & industriae, pro quibus datur.

CAPVT LVII.

De officio Notarij.

SUMMARIVM.

- 684 De permissione, scientia, & diligentia requisitis in Notario.
 685 De veritate, & fidelitate, deq; ad hanc spectantibus: qualia sunt, nihil actis addere, vel detrabere, ac sincere dicta pariter scribere.
 686 Deinde originale instrumentorum qua conficit, conseruare apud se, & quo modo.
 687 Item cauere sibi ab illis que in hoc negotio ipsum contaminaret peccato mortali, iuxta doctrinam Nauarri.
 688 Deniq; vt bona fide agat quoad instrumenta exhibenda.
 689 Duo in quibus iustitia in Notario requisita, praecipue consistit.
 690 De faciente instrumentum vsurarium.
 691 De faciente instrumentum contra libertatem Ecclesiasticam.
 692 Peccatum Notarij accipientis salarium cum non debetur.
 693 Peccatum accipientis supra taxam a Principe factam.
 694 De eo, quod Notarius accipere possit gratis datum.

DE officio Notarij cōmuniter agunt Sūmularij in verb. Tabellio: Caiet. in verb. Notarij peccata. D. Anton. 3. par. tit. 6. c. 3. Nauar. in Ench. c. 23. n. 25. & 52. ac sequi. Petr. à Nauar. lib. 3. De restit. c. 3. n. 11. & alii quot sequent. atq; de Institutione Sacerdotum, Toleto lib. 5. cap. 61.

Conditiones in Notario requisitae.

SECTIO I.

CONDITIONES autem in eo requisitae, ex quibus ferendum est iudicium de peccatis, quae in officij executione committit, sunt permissio, scientia, diligentia, veritas, fidelitas, & iustitia. Atque de permissione monendum est tantum, eodem, & eadem de causa ab officio Notarij repelli, qui repelluntur ab officio Aduocati.

Quod attinet ad scientiam, ea debet esse mediocri, salte earum rerum quae ad ipsorum officium pertinent. Diligentiam vero perinde ac Procurator debet adhibere moralem. Quod si per illius negligentiam, (vt quando lata sua culpa amittit protocolum, vel non notauit diem, aut aliquem omisit in processu) pars patitur damnata, peccat mortaliter, & teneatur ad restitutionem, vt expressit Angel. in verbo Tabellio, §. 6. Et si autem non debeat esse Doctor, vt idem addit, debet tamen habere scientiam, saltem mediocrem earum rerum quae ad artem ipsius spectant, nec ignorare clausulas solitas poni in contractibus; cum vt plurimū imperitia talium solet damna multa, litetq; causare: vnde multorum conscientia in discrimine constituntur, prout Conc. Trid. habet sess. 22. cap. 10. De reform. Et ideo decernit, vt Episcopus tanq; S. dis a postolica delegatus, possit priuare, & ad tempus suspendere quoscunq; Notarios imperitos, vel in officio delinquentes. Quibus dubium non est annuendos esse eos, qui facientes contractus, apponunt clausulas quae difficultates inducunt, & contentionibus dant occasionem. Qui & ea de causa teneantur ad restitutionem damnorum secutorū, tanq; obligati, nō tantum Deo, sed etiam hominib; ex D. Anton. in fine cit. cap. 3.

De veritate, & fidelitate.

SECTIO II.

Quod attinet ad veritatem, & fidelitatem in Notario requisitam, is ad obseruationem illius tenetur sub iuramento, q; ab ipso (vt ex Hostien. ac nonnullis alijs attingit Nauar.

in Enchir. cap. 23. n. 52.) in sua creatione exigitur, ipseq; prestat. Eadem vero consistit in his. Primum est, vt ipse caueat sibi ab omni falsitate, seu veritatis mutatione dolosa, aut malitiosa; aliqua nimirum fingendo, quae acta nō sunt inter partes, vel ex malitia aliquid eidem actis addendo, vel detrahendo, vel aliter immutando, vnde instrumentum falsificetur. Quae ratione vltra peccatum graue quod committit, obligationem incurrit ad restitutionem damni inde secuti; vt pote, qui ei causam dat: quod idem est ac illud dedisse, iuxta cap. final. De iniuriis, & damno dato.

Secundum est, vt non solum conficiat verum instrumentum, sed etiam dicta partium ita scribat, vt mens earum sincere intelligatur; cum constet saepe rem eandem, alio, alioq; modo dictam, alio, alioque modo accipi, atq; detrimentum inde sequi.

Hinc aduerte falsi reum efficit Notariū, qui in instrumento scribit numeratam esse pecuniam, quam non vidit numerari, & dubitare potest, an numerata sit. Quanquam si coram se fiat numeratio, si non adsit quidem integra, sed tamen partes asserant factam esse integram; bona fide ita esse credens, scribendo in instrumento integram numeratam esse, nō arguetur falsi: quia talis scriptura non tam instituitur ad afferendum quod verum est, quam ad referendum ea de quibus partes inter se consenserunt, iuxta ipsorum verba.

Tertio, vt seruet apud se copiam, seu originale omnium instrumentorum, neq; ipsum det alicui, sed petentibus, concedat solummodo transumptum. Teneatur enim originale apud se diligēter custodire, adeo vt, vt Toleto lib. 5. de instruct. Sacerd. cap. 61. ad restitutionem teneatur Notarius, si quando alicui detrimentum ex eo obuenerit, quod apud ipsum non maneat originale. Adde etiam, vt non solum seruet originale in breuib; seu in ea forma qua contractus initus continetur breuiter, & proceolum vocatur: sed etiam cum potuerit, extendat illud in formam instrumenti perfecti: redigatq; in registrum, veri instrumenti vim, auctoritatemq; habere possit ad subsidium innocentis.

Quarto, vt caueat sibi ab illis peccatis mortalibus, quibus in hac re, ex Nauar. in Enchir. c. 25. n. 54. se contaminat, tum is qui rogatus (non rogatus non tenetur ingerere se, ex Sylu. in verb. Tabellio, q. 8.) dare alicuius instrumentum quod tenetur dare, non dat, ne parti aduersa, aut amicis eius displiceat, aut donis corruptus: tum is qui nō informat partem, quae per ignorantiam renunciatura est alicui iuri. In quo vtroq; casu obligatio est ad restitutionem damni, vt pote cui causa datur: tum etiam qui die festo absque necessitate, solaq; cupiditate lucri instrumenta facit, cum in alium diem differre cōmode possit. Pro quo faciunt dicta in praeced. lib. 19. cap. 3. de actib; forensibus in die festo prohibitis.

Tum praeterea is qui rogatus a pauperibus non valentibus soluere ei iura sua, recusat scribere ipsorum instrumenta: aut iam scripta in publica forma, eis tradere. Attamen quia ille peccat contra religionem, & hic contra charitatem, non autem cōtra iustitiam, neuter ex solo tali peccato obligatur ad restitutionem. Quod patet de priori, & posteriori, ex eo q; batur, q; Notarius sua instrumenta cuiq; exhibere teneatur quicq; ex iustitia, nō tamen exhibere gratis, nisi aliunde accipiat iustum salarium. Tum etiam is qui conficit testamentum carentis iudicio, aut non vventis ratione. Qui quidem ad restitutionem tenetur ei qui ab intestato successurus erat. Idē dic si dolo aut importunis precibus, inducat testatorem instituire alium haeredem, quam eum quem statuerat instituire. Quamquam ex eod. Nauar. in Enchir. cap. 26. n. 36. non est illicitū verbis simplicibus, sine magna importunitate, per se, aut alium precari testatorem, vt sibi potius, quam alij relinquat hereditatem suam. Tam hoc autē quam illud Couar. docet ad Regulam Peccatum, de reg. iur. n. 6. par. 2. §. 7. in fine.

Quinto, ne in gratiam vnus partis occultet instrumentū sine quo altera pars nequit recuperare illud quod est sibi ab ea debitum. In quo cum iniuriolus sit, tenebitur ad restitutionem. Quod idem eadē, & etiam maiore ratione dicendū est, si occultet instrumenta quae continent legata aliquibus facta. Imo, si facta esse ignoret, neq; ipsis post longū tempus soluantur, tenetur de factis fidem eis facere, exhibitione instrumentorū, quae apud se habet. Id enim pertinet ad fidelitatem, quam se in Repub. seruatum sub iuramento promissit.

Sexto, ut patet de iis quæ violenta, fraudulenta, & obscura sunt, deque aliis quæ possunt ipsis præiudicare, faciat certiores; hoc D. Anton. 3. par. tit. 6. cap. 3. §. vlt. annotat; & patet, quia censetur alioqui esse in dolo, atque adeo peccare, cum obligatione ad restitutionem.

Septimo, ut non modo non recuset dare instrumenta, aut transumptum processus, quando legitime ab eo exigentur; sed etiam, ut nihil falsi in eis interat, nihil diminute scribat, nec sigillum, aut aliquid aliud pertinens ad substantiam veritatis immutet: ex quo & crimen, & pœnam falsarij incurreret. Quæ vero solemnitates sint, per quas cognoscatur, an instrumentum sit validum; & fideliter factum, Iurisperitorum est tradere. De illis qui volet, videre potest D. Anton. 3. parte, tit. 6. cap. 3. §. 5. & Couar. in lib. practicarum quæst. cap. 20.

De iustitiæ requisita in Notario.

SECTIO III.

689. **S**uperest dicendum de iustitia, quæ est conditio vltima earum quæ in Notario requiruntur. Principio igitur notandum est eam consistere præcipue in duobus: nimirum in instrumento conficiendo, & in salario suo exigendo. Atque ut Notarius in conficiendo instrumento iustitiam seruet, cauere debet, ne faciat illicitum, aut iniustum, nomine iusti contractus palliatum: quo casu non tantum peccaret, sed etiam ad restitutionem obligaretur. Illicitum autem instrumentum censetur cum fuerit prohibitum fieri; ut est tum vsurarium, tum quod repugnat libertati Ecclesiasticæ.

690. Circa prius vero notandum est; quod si Notarius instrumentum continens contractum manifeste vsurarium, faciat in loco, vbi debitores in iudicio coguntur vsuras soluere, nec solutas possunt in iudicio ipso repetere; sic mortaliter peccet, ut interdum ad restitutionem teneatur, & plerumque in excommunicationem incurrat per Clementinam vnicam De vsuris. De qua præter glossam ibid. tractant Summularij in verbo Excommunicatio; Angelus in 7. casu, §. 43. Sylu. in 9. num. 82. Tabien. in 5. n. 50. Caiet. cap. 51. D. Anton. 3. tit. 25. cap. 39. Nauar. in Enchir. cap. 27. n. 143. §. 42. & alij inter quos est Suarez tom. 5. in 3. par. D. Thomæ disput. 23. excommunicatione 9.

Quando vero, aut obligationem ad restitutionem, aut hanc censuram à Notario faciente instrumentum vsurarium, incurri, aut non incurri contingat, declaratur per illud, quod post Sylu. in 7. casu, §. 7. Toletus in lib. 3. instruct. Sacer. cap. 61. habet. Quod si Notarius instrumentum faciat de contractu manifeste vsurario, etiam mortaliter peccet, & in excommunicationem incurrat: non teneatur tamen ad restitutionem; quæ ex tali instrumento vsurarius non accipit auctoritatem repetendi vsuras, cum sit iure ipso nullum; ita ut de eo iudicandum sit ac si non esset: nisi forte contingeret ipsum fieri in loco, vbi siue statutum iniquum, siue consuetudo iniqua vigeret, ut per eiusmodi instrumentum debitor cogi possit ad vsurariam solutionem. Nam tunc non esset excusatio ab obligatione ad restitutionem.

691. Sin autem faciat instrumentum de contractu quidem vsurario; sed palliato nomine eius veri contractus, in cuius forma celebratur, & instrumentum ipsum scribitur; excusatur quidem ab excommunicatione, quia pœnæ sunt interpretatione restringendæ: peccat tamen mortaliter, & ad restitutionem tenetur, nisi id faciat rogatu partis læsæ, quæ indigens pecuniâ, quam aliter non vult dare mutuo nisi vsurariam; consentit in contractum iniquum; tunc quidem à restituendo Notarius ipse excusatur, quia volenti non facit iniuriam: non tamen à peccato quod committit cooperado voluntati vsurarij. Talem contractum hoc exemplo illustrat Toletus ibidem. Petrus dat mutuo Iohanni centum aureos nummos, ut post duos menses recipiat centum & decem, vsura est; ad quam palliandam nomine contractus veri mutui, instrumentum fit de mutuo centum & decem aureorum, cum Petrus dederit & Iohannes acceperit tantummodo centum, qui nihilominus in foro externo, vi talis instrumenti compelleretur soluere centum & decem.

692. De alterius generis instrumento, hoc est, de facto contra Ecclesiasticam libertatem, tantum est addendum, quod Notarius illud faciens peccet mortaliter, cum ideo incurrat in excommunicationem per Cap. Nouerit, & Cap. Grauem, De sententia excommunic. De qua excommunicatione Summularij in verbo Excommunicatio, Angelus in 7. casu 5. Sylu. in 9. num. 31. Tabiena in 5. casu 20. Ad illius autem explanationem possunt sufficere quæ in 2. parte lib. 9. cap. 23. seet. posterioris diximus cum explicuimus clausulam 15. Bullæ cœnæ Domini.

693. **Q**uod attinet ad Notarij salarium; ut is in illo exigendo seruet iustitiam, cauere debet primo, ne pretium accipiat pro re, pro qua nullum exigi debet; ut pro literis ordinatorum, quemadmodum habet Nauar. in Enchir. cap. 25. n. 54. in fine, & post eum Toletus in memorato cap. 61. sub finem: aperteque constat ex Concil. Trid. sess. 21. cap. 1. Vbi ratio tangitur, quod tale quid simoniacum sit, quando, vel loci consuetudo laudabilis fert, ut à Notariis nihil accipitur, vel ipsis constitutum est salarium pro officio suo exercendo. Quod si ut Nauar. addit, eidem Notario non detur aliquid ex publico ob tale exercitium, ipse potest licite accipere mercedem pro suo labore, considerata ipsius qualitate, non vero qualitate ordinis; nimirum, ut plus ideo accipiat, quod de maiori ordine per testimonium suum fidem faciat. Atque Conc. Trident. ibid. in negotio Ordinis, Notario non habenti aliunde salarium, determinat mercedem decime partis aurei.

694. Secundo, cauere debet Notarius, ne exigat pretium iniustum, seu maius eo quod Principis, aut Recipubl. statuto taxatum fuerit. Nam vltra illud recipiens aliquid in notabili quantitate, peccat mortaliter: tum peccato iniustitiæ, & ideo cum obligatione ad restitutionem, ad quam perinde tenetur, ac ille qui in venditione tritici excedit notabiliter iustum pretium: tum etiam peccato periurij, quando quidem in creatione sua iurare solent fideliter obituum suum officium, & leges circa illud latas obseruaturum.

Vbi aduerte ex eo, quod pretium taxatum modicum sit, ita ut constet aperte, non correspondere operæ exhibitæ: Notarium si accipiat aliquid vltra taxam, excusari quidem à peccato iniustitiæ (si quidem iuxta boni viri arbitrium, non capiat, quam obsequium ab ipso exhibitum mereatur) non excusari tamen à periurio cum violet iuramentum, quod initio susceptionis sui officij præstitit, & singulis annis renouat, de seruandis statutis (non abrogatis intellige) quibus præscribitur ratio procedendi in eodem officio. Istud notans Toletus in fine cit. cap. 61. bene monet, sanctissime facturos Principes, si pretium conueniens habita ratione temporum, & regionum decernerent, ut tale iuramentum, quo multi illaqueantur, auferrent penitus.

695. Aduerte præterea, istud de se non obflare, quin si Notario aliquid gratis detur, possit illud recipere: nisi sit speciale statutum, quo prohibeatur recipere etiam sponte oblatum; item nisi dolose inducat litigantes ad aliquid vltra taxam donandum. Quod quidem fieri potest duobus modis, vno aequaliter inferendo vim, ut v.g. recusando scripturas actorum, nisi illa superabundans quantitas ei detur: quia tunc est extorsio, non donatio; perinde ac cum vsurarius compellit sibi solui vsuras, quæ non debentur ei. Secundo vero modo litiganti taxam ignorantem dicendo plus sibi deberi quam ea ferat, quando quidem si veritatem ille sciret, supra taxam dare nollet. Iam si Notarius dubitet, an quod sibi datur supra taxam, gratis ei detur, peccat recipiendo; ut potest agens contra conscientiam, seque exponens periculo peccandi contra iustitiam accipiendo indebitum. Ad horum pleniorum notitiam faciunt quæ dicta sunt in lib. 10. cap. 11. quæ eadem ratione, qua ad Notarium, possunt ad ladicem, Aduocatum, & Procuratorem accommodari.

Laus Deo, Beataque Virgini.